

Corn comun – o cultură a viitorului

Автор(и): гл. ас. д-р Светослав Малчев, Институт по овощарство в Пловдив; ас. Сашка Савчовска, Институт по овощарство в Пловдив; проф. д-р Аргир Живондов, Институт по овощарство в Пловдив; гл. експерт Светла Пандова

Дата: 14.08.2020 **Брой:** 8/2020

Dârțul (*Cornus mas* L.) aparține genului *Cornus* (*Cornus* L.) și este cea mai cunoscută specie din familia Cornaceelor (*Cornaceae*). În stare sălbatică și în cultură, sunt mai bine cunoscute mai multe varietăți și forme:

- după forma coroanei – dârțul piramidal (*forma pyramidalis* Dipp.) și dârțul pitic (*f. nana* Carr.);
- după frunze – cu marginea puternic păroasă (*f. crispa* Dipp.), cu margine galbenă sau colorată cu antocian (*f. elegantissima* Nichols), cu frunze galbene pentru o perioadă lungă după înfrunzire (*f. aurea* Schneid.), cu margine albă (*f. argenteo-marginata*);
- după culoarea fructului – cu fructe galbene-deschise (albe) (*f. alba* (West.) Rehd), cu fructe galbene (*f. flava* Vest.);

- după mărimea fructului – cu fructe mari (*f. macrocarpa* Dipp) și cu fructe mici (*f. microcarpa* Dipp.).

Dârțul crește relativ încet. Se dezvoltă ca un arbust cu dimensiuni obișnuite de 3-4 m sau ca un copac care atinge o înălțime de până la 8-10 m. Lățimea coroanei atinge aceleași dimensiuni, forma ei fiind cel mai adesea globulară. La arborii tineri, scoarța trunchiului este netedă, subțire, maro cu nuanțe de gri. La arborii de 20-30 de ani este fisurată superficial, castanie, cu solzi care cad periodic. La arborii mai în vârstă este gri-închis.

Lemnul are alburnul roz-gălbui și duramenul maro-roșcat – extrem de rezistent și valoros. Lăstarii de un an sunt unghiulari, iar secțiunea lor transversală este triunghiulară. Pe partea expusă la soare sunt roșcat-maronii, iar pe partea opusă – verzui, cu lenticile pronunțate, păroși. Frunzele sunt simple, întregi, dispuse în perechi opuse, lanceolate, păroase. Mugurii foliari sunt mici, apropiați de lăstar sau ușor detașați, alungiți-conici, ascuțiți, înguști, verde-deschis. Mugurii floralii sunt mai mari, globuloși, cu un vârf mic, galben-verzui, fin păroși. Florile sunt hermafrodite, mici, galbene, grupate în inflorescențe de formă tranzițională între umbelă și capitol, cel mai adesea în număr de 16-24. Fructul este o drupeă, succulentă, dulce-acrișoară, astringentă când nu este moale, roșie sau galbenă, cu forme cilindrice, în formă de pară, de sticlă, de butoi și alte forme tranziționale, cu greutatea de 2-8 g. Picioarele fructului sunt subțiri, alungite, verde-deschis. Sâmburele este extrem de dur, cu formă ovală până la fusiformă, aproape neted, maro-deschis.

În țara noastră, pe lângă dârțul bine cunoscut și răspândit, se mai cunosc încă trei specii. A doua ca popularitate este cornul sângerieu (*Cornus sanguinea* L.), răspândit în întreaga țară și care invadează terenurile arabile ca vegetație buruienoasă. Cornul alb (*Cornus alba* L.) este un arbust cu ramuri de culoare roșie și galbenă izbitoare, motiv pentru care este cultivat ca plantă ornamentală. Cornul florifer (*Cornus florida* L.) este o specie cu flori frumoase, cultivată în Europa ca plantă ornamentală cu înflorire târzie.

Dârțul este o plantă forestieră, fructiferă, medicinală, ornamentală, tehnică, meliferă și rituală foarte valoroasă. Este cunoscut în primul rând ca un pom sau arbust forestier fructifer ale cărui fructe au fost folosite de om timp de milenii ca sursă de supliment alimentar bogat în vitamine. Fructele sunt potrivite pentru consum proaspete și prelucrate. Fructele bine coapte sunt cele mai potrivite pentru consum la 2-3 zile după recoltare, când încep să se înmoaie.

Fructele de dârț (cornișoarele) au o compoziție chimică excepțional de bogată, ceea ce le determină valoarea medicinală și nutrițională ridicată. În studiile noastre am constatat că conținutul de vitamina C în fructele proaspete ale soiurilor bulgărești variază de la 70,18 la 82,37 mg la 100 g greutate proaspătă. După patru zile de depozitare, pentru a deveni potrivite pentru consum, conținutul de vitamina C scade cu 4-9 mg la 100 g. Conținutul de substanță uscată variază de la 12,34% la soiul Shumenski Prodalgovat la 14,37% la Kazanlashki

Krushoviden. Conținutul de zaharuri totale variază în limite relativ mici de la 7,10% la Shumenski Prodalgovat la 7,68% la Zhalt Hadzhiyski. Acizii, determinați ca acid malic, variază de la 2,094% la 2,995% în fructele proaspete și scad la 1,880% după patru zile de depozitare. Taninurile variază de la 0,225% la 0,337% și scad ușor în a patra zi. Cornișoarele sunt extrem de bogate în antioxidanți, vitamine, fibre și săruri minerale. Toate acestea au funcții importante pentru desfășurarea normală a proceselor fiziologice în organismul uman. Conținutul de componente chimice este în mare măsură păstrat și în fructele prelucrate.

Sâmburii din fructe au, de asemenea, o compoziție chimică foarte bogată. Aceștia servesc ca materie primă pentru producerea de săpun și ulei. Acesta din urmă are o culoare galbenă proaspătă și un conținut ridicat de acizi linoleic, linolenic și oleic. Poate fi folosit și în aplicații culinare.

Importanța economică a dârțului este încă determinată în principal de producția de fructe obținută din arborete forestiere. Cel mai mare producător este Ucraina, unde pe suprafețe întinse sunt cultivate arborete forestiere stabilite artificial și livezi mari de soiuri. Producția de dârț este obținută și în Moldova, Turcia, Grecia, Macedonia de Nord, Serbia, Croația, România, Rusia, Slovenia, țările Orientului Mijlociu, Italia, Franța, Spania, Portugalia, Germania, SUA și altele. Din toate regiunile Caucazului și Crimeei, producția anuală obișnuită să fie între 30.000 și 40.000 t, iar astăzi a crescut de multe ori.

Din habitatele naturale din țara noastră, într-un an mediu de recoltă, în anii 1970^{și} și 1980^{și} ai secolului trecut, au fost colectate peste 6.000 t de cornișoare din regiunile Blagoevgrad, Kardzhali, Sliven, Stara Zagora, Pazardzhik, Targovishte, Yambol, Montana, Plovdiv, Vidin, Lovech și Dobrich.

Rezistența excepțională a lemnului de dârț este cunoscută din cele mai vechi timpuri. Pe lângă vechile arme și mecanisme de ceas, acesta era folosit pentru fabricarea instrumentelor muzicale, piese pentru vechile războaie de țesut, bastoane, cârje, mânere de uși, unelte, ciocane, unelte de grădină, pluguri de lemn, roți de căruță, icoane și diverse suveniruri. Frunzele de dârț sunt folosite pentru prelucrarea și vopsirea pielii.

Dârțul este foarte apreciat ca plantă ornamentală. Cu numeroasele sale inflorescențe frumoase și înflorirea timpurie, este unul dintre solii primăverii. Este din ce în ce mai prezent în amenajarea peisagistică a spațiilor publice și private de parcuri. Poate fi ușor folosit pentru a crea garduri vii unice cu flori cu diverse profile.

Rolul important al dârțului ca plantă medicinală a fost, de asemenea, recunoscut încă din antichitate. Fructele, frunzele, scoarța, sâmburii, mugurii și rădăcinile sale sunt o sursă importantă pentru obținerea de medicamente. Medicina populară, precum și medicina modernă, sunt bine familiarizate cu multe tulburări din organismul uman care sunt tratate eficient cu produse pe bază de dârț.

Semnificația dârțului ca plantă meliferă este foarte importantă. Cu înflorirea sa foarte timpurie, abundentă și prelungită, oferă una dintre primele pășuni pentru familiile de albine. Sprijină albinele după o iarnă epuizantă și creează premise pentru punerea primului puiet pentru noul sezon.

Integrarea profundă a dârțului în viața de zi cu zi a oamenilor a dat nume multor așezări, localități, străzi și chiar nume de familie. Acceptat ca simbol al sănătății, longevității, fertilității, succesului și prospețimii, dârțul a modelat tradiții vechi, dar încă păstrate în viața poporului nostru. Toată lumea așteaptă cu nerăbdare să-și vadă norocul din banitele și pâinile de Crăciun și Anul Nou, decorate cu ramuri scurte de dârț cu muguri, pe care sunt atașate mici bilețele cu ghicitori. Oamenii care onorează această tradiție colorată cred că cu cât o survachka de dârț este mai bogat împodobită, cu atât anul viitor va fi mai sănătos și mai rodnic. Survakarii au fost oaspeți bineveniți în casa bulgară din cele mai vechi timpuri până în prezent, intrând să recite binecunoscutele versuri populare "Surva, surva vesela godina.....".

Importanța economică a dârțului ca cultură cu fructe sâmburoase este în continuă creștere. Aceasta se datorează plasticității sale ecologice ridicate, toleranței la secetă și susceptibilității foarte scăzute la boli și dăunători. Este potrivit pentru producția ecologică de fructe și este cunoscut pentru longevitatea sa. Se adaptează la schimbările climatice și poate fi cultivat cu succes pe soluri mai puțin fertile unde alte culturi fructifere nu se dezvoltă bine. Toate acestea definesc dârțul ca o cultură a viitorului. Acest lucru este susținut în continuare de disponibilitatea unei diversități de soiuri și forme naturale cu fructe mari, precum și de ameliorarea ținută intensificată a noilor soiuri în ultimele două decenii. Țara de frunte în acest sens este Ucraina, unde au fost dezvoltate peste 50 de soiuri noi de dârț cu fructe mari.

Ca plantă fructiferă cultivată în țara noastră, dârțul este reprezentat de o diversitate nu foarte mare de soiuri locale și forme cu fructe mari. Este cultivat în principal în livezile casnice de către pomicultori amatori. Este încă puțin reprezentat în plantațiile specializate, dar există un interes tot mai mare în această direcție, alimentat de potențialul dârțului pentru randamente ridicate și regulate.
